Mapa puta za implementaciju Direktive 2009/43/EZ i Delegirane direktive Komisije (EU) 2025/290

Crna Gora

Pravni osnov i kontekst

Direktiva 2009/43/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 6. maja 2009. godine o pojednostavljivanju uslova za transfer proizvoda povezanih s odbranom unutar Zajednice (u daljem tekstu: Direktiva) je usvojena kako bi se smanjilo administrativno opterećenje za transfer proizvoda povezanih s odbranom unutar Zajednice, tako što je raniji fragmentisani sistem pojedinačnih dozvola za izvoz na nivou država zamijenjen usklađenim okvirom za izdavanje dozvola. Direktiva je posljednji put značajno izmijenjena Delegiranom direktivom Komisije (EU) 2025/290 od 4. oktobra 2024. godine, kojom je ažurirana lista proizvoda povezanih s odbranom data u Aneksu, kako bi se u potpunosti uskladila sa Zajedničkom vojnom listom Evropske unije (C/2025/1499) koju je donio Savjet 24. februara 2025. godine.

Direktiva uvodi višestepeni sistem dozvola za transfer – opštih, globalnih i pojedinačnih – koji se primjenjuje na transfere proizvoda povezanih s odbranom između država članica. Njome se utvrđuju obaveze država članica u vezi sa objavljivanjem opštih dozvola za transfer, izdavanjem globalnih dozvola za transfer pojedinačnim dobavljačima, sertifikacijom primalaca i razmjenom informacija između nadležnih državnih organa.

Kako Direktiva uređuje transfere proizvoda povezanih s odbranom na unutrašnjem tržištu Evropske unije, ona se primjenjuje isključivo na države članice. Stoga će Crna Gora obezbijediti njenu punu primjenu od dana pristupanja.

U narednim mjesecima, cilj Crne Gore je privremeno zatvaranje Poglavlja 1. Direktiva predstavlja dio zahtjeva iz drugog mjerila za zatvaranje Poglavlja 1, u kojem se navodi da *„Crna Gora nastavlja da ostvaruje napredak u usklađivanju horizontalnog zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU i pokazuje dobar napredak u transponovanju pravne tekovine za proizvode u okviru Novog, globalnog i starog pristupa, posebno u sektorima u kojima je usklađivanje do sada bilo ograničeno".*

S obzirom na činjenicu da se Direktiva primjenjuje isključivo na države članice EU, Crna Gora ovom Mapom puta utvrđuje korake neophodne za obezbjeđivanje pune spremnosti za njenu efikasnu implementaciju od dana pristupanja.

Ključne obaveze propisane Direktivom

Član 5 – Opšte dozvole za transfer

Države članice su dužne da objave opšte dozvole za transfer kojima se dobavljači sa sjedištem na njihovoj teritoriji direktno ovlašćuju da vrše transfer određenih proizvoda povezanih s odbranom definisanim kategorijama primalaca u drugim državama članicama, bez potrebe za pojedinačnim odobrenjem u svakom pojedinačnom slučaju. Opšte dozvole za transfer moraju biti objavljene najmanje za transfere oružanim snagama i ugovornim tijelima drugih država članica, sertifikovanim primaocima, kao i za transfere koji se vrše u svrhu demonstracije, evaluacije, izložbe ili održavanja i popravke od strane izvornog dobavljača. Države članice mogu takođe objaviti opšte dozvole za transfere u okviru programa međuvladine saradnje. Prije prve upotrebe opšte dozvole za transfer može se zahtijevati prethodna registracija.

Član 6 – Globalne dozvole za transfer

Države članice su dužne da uspostave sistem globalnih dozvola za transfer koje se, na zahtjev, izdaju pojedinačnim dobavljačima, i kojima se odobrava transfer određenih proizvoda povezanih s odbranom ili njihovih kategorija primaocima u jednoj ili više država članica. Svaka globalna dozvola za transfer mora da navede proizvode ili kategorije proizvoda na koje se odnosi, kao i ovlašćene primaoce. Globalne dozvole za transfer izdaju se na period od tri godine i mogu biti obnovljene od strane nadležnog organa.

Član 9 – Sertifikovanje primalaca

Države članice su dužne da odrede nadležne organe za sprovođenje sertifikacije primalaca sa sjedištem na njihovoj teritoriji za proizvode povezane s odbranom koji se prenose na osnovu dozvola za transfer koje su objavile druge države članice u skladu sa članom 5 (opšta dozvola za transfer). Sertifikovani primaoci moraju, između ostalog, dokazati svoju sposobnost da ispunjavaju uslove koji su vezani za opštu dozvolu za transfer, uključujući ograničenja u pogledu daljeg transfera ili izvoza primljenih proizvoda. Države članice moraju objaviti listu sertifikovanih primalaca i o tome obavijestiti Komisiju i druge države članice.

Član 12 – Razmjena informacija

Države članice su dužne da uspostave direktnu saradnju i razmjenu informacija između svojih nadležnih državnih organa, djelujući u saradnji sa Evropskom komisijom. Ova obaveza podrazumijeva prenošenje relevantnih podataka o izdatim, suspendovanim ili ukinutim dozvolama, kao i informacija potrebnih za efikasno praćenje i sprovođenje Direktive u svim državama članicama.

Član 13 – Izmjena Aneksa

Aneks Direktive, koji sadrži listu proizvoda povezanih s odbranom koji podliježu režimu odobravanja transfera, ažurira Komisija putem delegiranih akata kako bi se obezbijedila potpuna usklađenost sa Zajedničkom vojnom listom Evropske unije. Države članice moraju obezbijediti da njihovo nacionalno sprovedbeni propisi u svakom trenutku odražavaju važeću verziju Aneksa.

Trenutni status implementacije

Direktiva se primjenjuje isključivo na države članice EU i stoga će, u praksi, postati primjenjiva na Crnu Goru nakon pristupanja. Crna Gora još uvijek nema uspostavljen okvir za izdavanje dozvola za transfere proizvoda povezanih s odbranom unutar EU u skladu sa Direktivom, niti određen nadležni organ za izdavanje opštih i globalnih dozvola za transfer ili za sertifikaciju preduzeća-primalaca u skladu sa članom 9. Ovi elementi će morati biti utvrđeni kako bi se obezbijedila puna spremnost za implementaciju od dana pristupanja.

Crna Gora ima uspostavljen pravni okvir kojim se uređuje trgovina naoružanjem i vojnom opremom, definisan **Zakonom o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom** („Službeni list Crne Gore", br. 40/2016 i 141/2025). Ministarstvo ekonomskog razvoja je trenutno nadležno za pitanja spoljne trgovine naoružanjem i vojnom opremom. Međutim, postojeći okvir još uvijek ne uključuje posebne uslove za transfere proizvoda povezanih s odbranom unutar EU, kategorije dozvola i mehanizme sertifikacije koji se zahtijevaju Direktivom, te će biti potrebne ciljane izmjene kako bi se obezbijedila potpuna usklađenost.

U tom kontekstu, Crna Gora je odlučila da pitanje prenošenja i praktične primjene riješi kroz odgovarajući zakonodavni okvir – bilo izmjenama i dopunama postojećeg Zakona o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom, donošenjem novog posebnog zakona, ili kombinacijom zakonodavnih akata – kao i putem paralelnog ažuriranja nacionalne kontrolne liste proizvoda povezanih s odbranom. Zakonodavni okvir će prenijeti Direktivu definisanjem:

- sistema opštih i globalnih dozvola za transfer proizvoda povezanih s odbranom unutar EU;
- sertifikacije primalaca, uključujući uslove za dalji transfer i izvoz;
- direktne saradnje i razmjene informacija između nadležnih državnih organa, sa Evropskom komisijom, i sa drugim organima država članica; i
- ažuriranja nacionalne kontrolne liste naoružanja i vojne opreme radi njene potpune usklađenosti sa Zajedničkom vojnom listom Evropske unije, i mehanizma za njeno kontinuirano ažuriranje u skladu sa tekućim promjenama.

Mapa puta za implementaciju Direktive 2009/43/EZ i Delegirane direktive Komisije (EU) 2025/290

Implementacija Direktive će uključiti nekoliko državnih organa, od kojih će svaki doprinijeti u skladu sa svojom nadležnošću. Ministarstvo ekonomskog razvoja će biti određeno kao vodeći nadležni organ i djelovaće kao glavna tačka kontakta sa Evropskom komisijom i nadležnim organima drugih država članica, shodno članovima 12 i 13 Direktive, a biće i odgovorno za koordinaciju opšteg sprovođenja Direktive.

Drugi organi će djelovati kao suodgovorni u okviru svojih nadležnosti.

Br.	Aktivnost/Mjera	Vodeća institucija	Rok	Ključni indikator
1.1	Uspostaviti međuresornu radnu grupu u okviru Pregovaračke radne grupe za Poglavlje 1. Radna grupa će: (i) odrediti suodgovorne organe; (ii) sprovesti analizu pravnih i institucionalnih nedostataka postojećeg nacionalnog okvira u pogledu obaveza koje proističu iz Direktive; (iii) sprovesti komparativnu analizu pristupa najmanje dvije države članice EU implementaciji direktive, sa posebnim osvrtom na susjedne države (npr. Hrvatsku, Sloveniju); i (iv) utvrditi odgovarajući zakonodavni model – izmjene i dopune postojećeg Zakona o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom, ili usvajanje novog posebnog zakona, ili kombinacija zakonodavnih akata. Moguće je angažovati tehničku pomoć, uključujući i podršku TAIEX-a*.	**Međuresorna radna grupa / Ministarstvo ekonomskog razvoja**	Treći kvartal 2026.	*Radna grupa uspostavljena; završene analiza nedostataka i komparativna analiza; dogovoren zakonodavni model*
1.2	Pripremiti i usvojiti neophodni zakonodavni okvir za sprovođenje Direktive – bilo kroz izmjene i dopune postojećeg Zakona o spoljnoj trgovini	**Međuresorna radna grupa / Ministarstvo ekonomskog**	Četvrti kvartal 2026. –	*Nacrt zakonodavnog akta dostavljen na međuresorne konsultacije, kao i Evropskoj*

* TAIEX (Technical Assistance and Information Exchange) – Instrument za tehničku pomoć i razmjenu informacija

Br.	Aktivnost/Mjera	Vodeća institucija	Rok	Ključni indikator
	naoružanjem i vojnom opremom („Službeni list Crne Gore", br. 40/2016 i 141/2025), usvajanje novog posebnog zakona, ili kombinacijom zakonodavnih akata – u skladu sa zakonodavnim modelom dogovorenim u okviru mjere 1.1. Zakonodavni okvir će obezbijediti pravni osnov za: (i) sistem opštih dozvola za transfer za transfere proizvoda povezanih s odbranom unutar EU, uključujući obavezno objavljivanje kao i uslove koji se odnose na svaku dozvolu; (ii) izdavanje globalnih dozvola za transfer pojedinačnim dobavljačima na zahtjev; (iii) određivanje nadležnog organa ili organa odgovornih za izdavanje dozvola, sertifikaciju primalaca i praćenje usklađenosti; (iv) uslove i procedure za sertifikaciju primalaca, uključujući ograničenja u pogledu daljeg transfera ili izvoza; (v) direktnu saradnju i razmjenu informacija između nadležnih državnih organa, kao i sa Evropskom komisijom i nadležnim organima drugih država članica; i (vi) odgovarajuće sankcije za kršenja. Nacrt zakonodavnog akta ili akata biće dostavljen Evropskoj komisiji na komentare prije usvajanja. Moguće je angažovati tehničku pomoć, uključujući i podršku TAIEX-a.	**razvoja / Vlada / Skupština**	Drugi kvartal 2027.	*komisiji na komentare; zakonodavni akt usvojen i objavljen u Službenom listu Crne Gore; obaviještena Evropska komisija*
1.3	Ažurirati nacionalnu kontrolnu listu naoružanja i vojne opreme kako bi se obezbijedila njena potpuna usklađenost sa Aneksom Direktive 2009/43/EZ koji je posljednji put izmijenjen Delegiranom direktivom Komsije (EU) 2025/290 (ili odražavajući tekuću verziju Aneksa koja je na snazi u vrijeme usvajanja) kao i sa posljednjom verzijom Zajedničke vojne liste Evropske unije. Nacionalna kontrolna lista će se održavati i redovno ažurirati kako bi odrazila sva buduća ažuriranja Zajedničke vojne liste Evropske unije.	**Ministarstvo ekonomskog razvoja i suodgovorni organi**	Treći kvartal 2027.	*Ažurirana nacionalna kontrolna lista usvojena i objavljena u Službenom listu Crne Gore; uspostavljen mehanizam za redovno ažuriranje*
1.4	Obezbijediti ciljane obuke za službenike Ministarstva ekonomskog razvoja i drugih nadležnih organa – najmanje dvije sesije obuka, koje će obuhvatitit najmanje 15 službenika ukupno. Moguće je angažovati tehničku pomoć, uključujući i podršku TAIEX-a.	**Ministarstvo ekonomskog razvoja**	Treći kvartal 2027. – Četvrti kvartal 2027.	*Održane najmanje 2 sesije obuka; obučeno najmanje 15 službenika; pripremljeni izvještaji sa obuka*
1.5	Uspostaviti sistem sertifikacije primalaca, uključujući postupak i kriterijume za sertifikaciju, nadležni organ odgovoran za izdavanje, suspenziju i oduzimanje sertifikata, kao i objavljivanje liste sertifikovanih primalaca. Dostaviti spisak sertifikovanih primalaca Evropskoj komisiji i redovno ažurirati informacije putem platforme Registra sertifikovanih preduzeća povezanih s odbranom.	**Ministarstvo ekonomskog razvoja**	Četvrti kvartal 2027. – Nakon pristupanja	*Sistem sertifikacije u funkciji; spisak sertifikovanih preduzeća objavljen i obaviještena Evropska komisija*
1.6	Obavijestiti Evropsku komisiju o nadležnim organima određenim na osnovu Direktive, uključujući njihove kontakt podatke i nadležnosti, u skladu sa obavezom obavještavanja koju definiše Direktiva.	**Ministarstvo ekonomskog razvoja**	Nakon pristupanja	*Obavještenje dostavljeno Evropskoj komisiji u skladu sa Direktivom*

Institucionalni okvir

Vodeći nadležni organ za implementaciju Direktive će biti Ministarstvo ekonomskog razvoja, a suodgovorni nadležni organi prema Direktivi će biti određeni kroz zakonodavni okvir koji će biti usvojen prema ovoj Mapi puta. Institucionalni model će potvrditi Međuresorna radna grupa osnovana prema mjeri 1.1.

Institucija	Relevantne funkcije	Pravni osnov
Ministarstvo ekonomskog razvoja (vodeći nadležni organ)	Primarni kanal komunikacije sa Evropskom komisijom i nadležnim organima drugih država članica; izdavanje opštih i globalnih dozvola za transfer; sertifikacija primalaca shodno članu 9; objavljivanje spiska	*Uredba o organizaciji i načinu rada državne uprave („Službeni list Crne Gore", br. 98/2023, 102/2023, 113/2023, 71/2024, 72/2024, 90/2024, 93/2024, 93/2024 –*

Institucija	Relevantne funkcije	Pravni osnov
	sertifikovanih primalaca; praćenje i sprovođenje; koordinacija razmjene informacija među institucijama	*ispravka, 104/2024, 117/2024, 39/2025 i 97/2025)* *Budući pravni okvir*
Ministarstvo odbrane	Suodgovorni organ za transfere koji uključuju oružane snage i nabavke u oblasti odbrane; pružanje tehničkih procjena za nacionalnu kontrolnu listu; koordinacija transfera u okviru programa međuvladine saradnje	*Uredba o organizaciji i načinu rada državne uprave („Službeni list Crne Gore", br. 98/2023, 102/2023, 113/2023, 71/2024, 72/2024, 90/2024, 93/2024, 93/2024 – ispravka, 104/2024, 117/2024, 39/2025 i 97/2025)*
Uprava carina	Praćenje kretanja proizvoda povezanih s odbranom preko granice; kontrola uslova za izdavanje dozvole na granici; otkrivanje transfera bez dozvole	*Uredba o organizaciji i načinu rada državne uprave („Službeni list Crne Gore", br. 98/2023, 102/2023, 113/2023, 71/2024, 72/2024, 90/2024, 93/2024, 93/2024 – ispravka, 104/2024, 117/2024, 39/2025 i 97/2025)*
Međuresorna radna grupa (Pregovaračka radna grupa za Poglavlje 1)	Koordinacija procesa prenošenja i implementacije; analiza nedostataka i komparativna analiza; priprema propisa; koordinacija nadležnih organa u periodu prije pristupanja	*Odluka o Pregovaračkoj radnoj grupi za Poglavlje 1 (biće uspostavljena)*

Komunikacija sa Evropskom komisijom

Crna Gora će redovno dostavljati pisane izvještaje Evropskoj komisiji o napretku u sprovođenju Mape puta. Dinamika dostavljanja Izvještaja:

- tokom održavanja svakog Pododbora za trgovinu, industriju, carine i poreze;
- na zahtjev Komisije, u bilo kojem trenutku.